

**CONCILIO||RVM QVATVOR GENE=||ralium. Niceni.
Constantinopolitani. Ephesini. et Calce=||donensis. Que
diuus Gregorius magnus tanq[uam]|| quatuor Euangelia
colit ac veneratur.||**

Merlin, Jacques

Coloniae, 1530

VD16 M 4842

Co[n]ciliu[m] Toletanu[m] nonu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72934)

Incipit concilium nonum Toletanū habitū Gra

DC.LXIII. Anno tertio Reccesunthi regis, Calen. Nouēb. ab ep̄is. XVI.

Vm canonicæ diffinitionis edicto in Toletana vrbe peragēdo cōcilio post di- A
 es Calēd. Nouēbrium, anno septimo Reccesunthi principis gloriosi in basilica
 sanctæ Mariæ semp virginis in vnū fuisset dño fauente collecti, id cōmuni
 definitiōe decreuimus, vt capitula q̄ in priscis canonibus minime habebant in-
 serta, pari promulgareni snia, & antiquis iungerentur regulis perenni iugitate
 mansura, & omni reuerentia cōseruanda. Sed quia nequaquā recte subditos iudicat q̄ nō seipm
 prius iustitiæ cēlura castigat, aptū nobis & expedibile visum est ante nostris excessibus im-
 nere modū, & sic errata corrigere subditos. Tunc nanq; melius iudicioꝝ exordia dicuntur,
 cum iudicium ante disponitur, eo q̄ potius iudiciū forma completur cū negotioꝝ principijs
 æ quitas iudicantiū antefertur. Ideo exordium æ quitatis inchoari à iudicibus debet, vt perfe-
 ctā iuris causatio limitem apertius formet.

¶ Capitulum primum.

¶ Omnis itaq; rei ecclesiasticæ quantitas sicut remediū veniæ tribuit cōferenti, ita damnū ri- B
 te præparat fraudatori. Et ideo nullus sacerdotū vel ministroꝝ ex rebus ecclesiæ quæ in qui-
 bulcūq; locis à fidelibus largiūtur aliquid auferat, & iuri suo aut cathedræ propriæ ciuitati cō-
 nectat. Deuotio em̄ vnuscuusq; sicut gratāter votū cōtulit, ideo ita definiuit q̄ plenitudo vo-
 toꝝ cōseruaret in loco in quo velut si locata tenent, manet gratia offerētis, ita si frustrant im-
 minet pernitens defraudantis. Vt vt huius rei potior soliditas habeat, condignis filijs, vel ne-
 potibus, honestioribusq; propinquis eius qui construxit vel ditauit ecclesiā licitū sit hanc ho-
 nā intētionis habere solertiā, vt si sacerdotē seu ministrū aliquid ex collatis rebus præuide-
 rint defraudare, aut cōmonitionis honestæ cōuentione cōpescant, aut ep̄o vel iudici corrigē-
 da denuntiēt. Quod si talia ep̄s agere tentet metropolitanus eius hæc insinuare procurēt. Si au-
 tē metropolitanus talia gerat regis hæc auribus intimare nō differāt. Ipsi tñ hæredibus i eis-
 dē rebus nō liceat quasi iuris proprii potestati præferre, non rapinā, non fraudē ingerere, nec
 violentiā quācūq; p̄sumere, sed hoc solū in salutārē sollicitudinē adhibere, quod aut vt in nul-
 lam noxā operatio nocēs attingat aut vt in multā partē aut aliquam salutaris merces assumat. C
 Si quis vero deinceps hæc monita temerare voluerit, & male rapta cū confusione restituet &
 excommunicationis annuæ sententiam sustinebit.

II. ¶ Cū sæpe sit solitū, etiā illa quæ non debētur prece supplicationis & vi quodāmodo ex-
 torqueri doloris, quāto magis & sine obstaculo concedi debēt exquisita simul & ordine iuris
 & dolore cōpassionis. Quia ergo fieri plerūq; cognoscitur, vt ecclesiæ parrochiales, vel sa-
 cra monasteria, ita quorundā ep̄iscopoz vel insolētia vel incuria horrendā decidant in ruinā
 vt grauior exoriatuꝝ æ dificiatibus mœror, quam instruēdo gaudij extiterat labor, vnde pia
 cōpassione decernimus, vt q̄ diu earundē fundatores ecclesiæ in hac vita superstites extite-
 rint, pro eisdē locis curā permittant habere solicitā & sollicitudinē ferre præcipuā, atq; recto-
 res idoneos in eisdē basilicis iisdē ipsi offerāt ep̄is ordinādos. Quod si tales forsitā nō inueni-
 antur, ab eis, tunc quos ep̄s loci probauerit, deo placitos sacris cultibus instituat cū eoz cōni-
 uentia seruituros. Qd si superstites eisdē fundatoribus rectores ibidē p̄sumperit ep̄s ordina-
 re, & ordinationē suam irritam nouerit esse, & ad verecundiam suam alios in eoz loco quos
 iisdem ipsi fundatores condignos elegerint ordinari.

III. ¶ Si sacerdotes vel ministri de rebus ecclesiæ q̄ppia alicui sub p̄statiōis obtētū cōcedant D
 instrumēti causam euidenter exponāt, vt hoc aut iuste cōfecta trāfactio inotescat, aut fraus in-
 cōpetēs quæ latet, appareat, aliter vero pro huius negotij causa deinceps non valeat.

III. ¶ Sacerdotes vel quicūq; illi sunt q̄bus ecclesiasticæ rez cura cōmissa est, q̄cūq; admini- E
 strationis suę tpe emerint, si de rebus, pprijs, vel vile, vel capz habuerint, ad ecclesię nomen, cui
 chartaz p̄sunt instrumēta cōficere, pcurēt. Nō em̄ cōuenit, vt ecclesia quæ suscipit externū effi-
 ciat i alieno diuitē, & i suo retineat fraudatorē. Hi vero q̄ suaz rez noscunt hñe cōpendiū, ex
 omni re quā post ordinatiōis suę diē visi sunt acquisisse, siue aliqua sint instrumēta cōfecta cōpē-
 lata tā iuris sui q̄ ecclesiasticæ rez habitudine, si se vtriusq; rei q̄titas exaquerit inter eccle-
 siā, & decedētis hæredes æ quo iure cōquisitio ptinebit. Si aut q̄libet pars maiori cumulo sui iu-
 ris excreuerit maiore portionē, etiā in diuisione p̄cipiet. Quicūq; vero de p̄dictis sacerdotibus
 vel ministris pro sui utilitate atq; amicitia vel p̄statiōe, aut q̄cūq; mō, aut p̄scripturæ seriem
 aliqd meruerint à q̄libet p̄cipere in rebus ecclesiasticis nō poterit nūerari, sed qd exinde volue-
 rint facere in ipsoꝝ volūtatē arbitrio subiacebit, q̄ si hoc post eoz mortē inordinatū fortal-
 se remāserit, ecclesia hæc sibi cui p̄fuit, vel minister extiterit, in perpetuū vindicabit.

Concilium Toletanū nonum.

- F V** ¶ Bone rei dare consultū, & præsentis habet vitæ subsidium & æterne remunerationis expectare cernit p̄miū. Quisquis itaq; ep̄oz in parochia sua monasteriū construere forte voluerit, & hoc rebus ecclesiæ cui p̄sudet ditauerit, nō amplius ibidē q̄ quinquagesimā partem dare debet, vt hac tēperamenti equitate seruata & cui tribuit cōpetēs subsidium conferat, & qui tollit damna graua non infligat. Ecclesiā vero q̄ monasticis nō informabitur regulis, aut quā pro suis magnificare noluerit scripturis, non amplius q̄ centesimā partem census ecclesiæ cui præsidet ibidē conferre licebit, ea tamen cautela seruata, vt vnā tantūmodo q̄ placuerit ex his duabus remunerationē assumat.
- G VI** ¶ Cū p̄teritis sanctiōibus notissimū habeat, quæ de rebus parochialium ecclesiæ pars ep̄o cōferat, opportune tñ duximus decernēdū, vt ep̄s tertiā quā de rebus eisdē sanctiōne pariter sibi debitam nouit aut ipsi ecclesiæ cuius res eē patebit, aut alteri ecclesiæ, cui elegit conferre decreuerit, & licitū maneat & irreuocabile robur eius snia ferat.
- H VII** ¶ Propinqui morietis ep̄i nihil de rebus eius absq; metropolitani cognitiōe vsurpare p̄sumant, qd̄ si is qui recesserit metropolitanus fuerit successores sententiam eius aut concilium sustinebunt, ne passim hæreditatis ad eū danda licentia de rebus ecclesiæ, aut non retineat ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quod si presbyteri aut diaconi fuerint, q̄s obisse constiterit, non sine agnitione sui ep̄iscopi rem eius hæredibus adire licebit. Quisq; sane post hæc transgressor inuentus extiterit, pro his quæ non expectato ordine adierit inuasionis damno legis sententiæ subiacebit.
- I VIII** ¶ Si sacerdos vel minister dum gubernacula ecclesiarum administrare videtur cōtra patrum sanctiōnes de rebus ecclesiæ defuisse aliquid dinoscitur, nō ex die qua talia scribendo decreuit, sed ex quo talia moriendo definita reliquit supputationis ordo substat, nusquam enim ad triennium temporis pertinebit irritum hoc iudicantes, quia status contractuum initia non sumpsit ab origine equitatis.
- K IX** ¶ Pleriq; dum rapinis inhiāt vt non debēt, aut miserationis opus condignæ nō implent, aut indebita ipsius miseratōis dāna p̄miserunt. Ideoq; ne amplius misericordiæ opus execrabiliter labatur id communi decreto sancimus, vt cū pontificē mori contigerit, ep̄us qui ad humanū corpus aduenerit, de scriptis thesauris atq; ornāmētis omnibus si locuples decedētis ecclesia fuerit, nō amplius q̄ librā auri exceptis ornāmētis ecclesiæ cū gratia offerentium auferre p̄tentet. Si vero minor rebus extiterit dimidiā librā sibi licetē vsurpet, nā & hæc vsurpare ipsa ratio nulla p̄mitteret, nisi eius qui conuenit sacerdotis iniuriæ cōtemplatione antiquitas hoc vsurpata seruasset. Porro breue de scriptarum rerum sub iudei rōne hic qui descripsit dirigere metropolitano curabit. Metropolitanus autē ex eadem morietis ecclesia nihil prorsus auferre p̄sumat, sed solā q̄ ad eū p̄inet curā salutarē impēdat.
- L X** ¶ Cū multæ sup̄ incontinētia ordinis clericoz hætenus emanauerint sniæ patrum, & nullatenus ipsoz formari quiuerit correctio morum, vsq; adeo sniam iudicātium protractauere commissa culparum, vt non tantum ferretur vltio in autoribus scelerum, veq; & in progenie damnatorum. Ideoq; quilibet ab ep̄iscopo vsq; ad subdiaconum deinceps vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ detestādo connubio in honore cōstituti filios procrearēt, illi quidē ex quibus geniti probātur canonica cēsura dānentur. Proles autē aliena pollutione non solū hæreditatē parētum nusq; accipiet, sed etiā in seruitutē eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt iure phenni manebunt.
- M XI** ¶ Qui ex familijs ecclesiæ seruituri deuocātur in clez ab ep̄is suis libertatis necesse ē vt p̄cipiāt donū, & si honeste vitæ claruerint meritis, tūc demū maioribus fungātur officijs. Quos vero flagitij sordidauerit icorrigibilis noxa, p̄petua seruit^o cōditōis religet ī cathena.
- N XII** Si sacerdos libertatem seruis ecclesiæ conferre voluerit, non à die consecratiōis scripturæ tempus annorum computatum tenebit, sed ex eo cū eum qui scripturam cōfecit verius obisse constiterit.
- O XIII** ¶ Excessibus libertoz ecclesiæ plerūq; paternā videmus ecclesiā cōuexari, & bicipiti coacti fumus tedio cōdolere, vno, dū superbia reluctātis autor contēnit libertatis, altero, dū libertas superbiētis in cōditionē relabi cogit seruitutis. Ideo cū iā p̄teritis patz regulis multæ sup̄ hoc diuersæ cōstitutionis emanauerint sanctiōnes, tñ quoddā ad plenitudinē rei aptū cōspeximus adhuc innectere cōplēmētum. Igitur sicut legū reuerēda sanctiō cēsuit, ita seruari totius gn̄is nobilitas dedit, vt in nulla aliena cōmixtiō maculet, quod generositas propria decorauit. Vnde cunctis ecclesiarum libertis, tam viris, q̄ sceminis eorumq; propagini interdicitur iudicio gn̄ali, ne deinceps causa connubij aut Romanis ingenuis copulentur aut Gothis. Quod si hoc factum quādoq; patuerit, p̄mixtiōne tali genita proles nūquam

quā̄m merēbitur ius debite dignitatis, nec ecclesię vnquā̄m carebit obsequiis, cuius beneficiō donū̄ meruisse noscitur libertatis.

XIII ¶ Si cōtingat quēcūq; de libertis ecclesię eorūq; p̄sapie cōtra primeuas moderan- **A**
tesq; pat̄r regulas, aut Gothis, aut Romanis ingenuis copulari, tā̄ illis q̄ eorū stirpi nō lice-
bit ab ecclesię patrociniō euagari, sed ad debita obsequia reuerti cogendi sunt, aut si redire
noluerint, quę cūq; vel parētes eorū vel ipsi ab ecclesia sunt adepti, vel in eius patrociniō vi-
si sunt cōquisisse insisterēte pontifice in ditionē proprię reducātur ecclesię.

XV ¶ Ecclesię liberti eorūq; p̄genies eidē basilicę, de q̄ libertatis gratiā meruerūt ob- **B**
sequia prompta, synceraq; parabūt, quia sicut in hoc obsequio p̄ posibilitate sui q̄d vtilis
ingenui dabūt, ita q̄q; in emēdatione culpa; q̄d inutiles ingenui sustinebūt.

XVI Libertis ecclesię eorūq; ppagini ex oibus q̄ de iure ecclesię noscunt habere, nihil **C**
licebit in extraneū dñm transactione q̄cunq; deducere, sed si ex his q̄libet vendere fortasse
voluerint, sacerdoti eiusdē ecclesię afferāt conueniēter emēda, earūq; p̄cia vt eis placuerit
aut dispēscent, aut habeāt. Nam & in dominiū partis alterius rei successum nullomodo trā-
sire permittimus. Suis ergo filiis vel propinquis eiusdē ecclesię vel seruitio vel patrociniō
subiugatis quę cūq; vēdere vel donare voluerint aditus omnino patebit.

XVII ¶ Baprizati iudæi q̄cūq; loco certo tpe conuersentur, festis tñ̄ p̄cipuis noui testa- **D**
mēti serie cōsecratis, ac diebus illis q̄s olim sanctiōe v̄teris legis sibi met cēlebāt eē solēnes,
in ciuitatibus publicisq; cōuētibus cū summis sacerdotibus celebrare p̄cipimus, vt eorum
conuersationē & fidē & pontifex approbet & veritas seruet. Huius vero temerator & dicti
prout eps p̄miserit, aut flagris aut abstinētię subiacebit. Expletis omnibus q̄ ad honestatis
regulā in collationē venerint fraternā grates exoluimus imortali dño soli cuius dispositōe
mirabili ad hūc sanctę cōgregatōis cetū meruimus adunari, vt cōis visio p̄speritatē osten-
deret, & pari iunctiōe cōcordiā assignaret. Obscraētes eius misericordiā largā, vt serenif-
simo dño & amabili Ch̄so Reccesuntho principi glorioso ita p̄ntis vitę felicitatē ipēdar,
vt angelicę beatitudinis gloriā post longēua tpa cōcedat, atq; ita nos eiusdē felicitatis læ-
tos efficiat, vt in terra viuētium remunerādos attollat. Antiquitatis dehinc ordinē saluber-
rime retinētes postq̄ rationē festi paschalis fraternitas v̄sa cognouit, nouerit se anno vētu-
ro die Calēday Nouēbriū causa peragēdi cōciliij in hac vrbe fauēte dño cōgregari, vt simi-
li disceptatu, aut q̄ prospexerimus cōgrua decernam⁹, aut solius pacis cōuētū letemur. Cō-
summatū est hoc sanctum concilium, die octaua Calēday Nouēbriū, anno feliciter septi-
mo regni serenissimi, atq; clemētissimi dñi nostri Reccesunthi regis, Era. DC. LXVII.

Incipiunt capitula concilii Toletani decimi.

¶ De celebritate annūciatōis dñicę.	1.	monialium.	4
¶ De his qui aduersus principem coniurauē-
runt,	2	¶ De sanctimonialibus scēminis quę propo-
situm abiecerunt.	5
¶ De ep̄is q̄ monasterijs vel ecclesiis consan-
guineos suos, vel sibi fauētes p̄ficiūt.	3	¶ De his qui in parua etate corā parētibus re-
ligiōis habitū tenuerint, v̄ vsq; ad q̄tū an-
nū liceat parētib⁹ filios tradere religiōi.	6

Incipit concilium Toletanum decimum. era. d. c.

LXVIII. Anno octauo Reccesunthi regis.

Ratulationē nobis spiritualē contulit diuina gratia, qñ tribuit inter nos & **E**
salutaris disciplina frequētiā cōuenire ad pacificorū studia p̄optata. Cōgre-
gatis ergo nobis & in concordia animi, & in cōuētum loci referētes gratias
inuisibili deo, & glorioso rerum domino Reccesuntho regi cuius sanctissi-
mo voto retenta paternitatis sanctę traditōe ad sacrum quiuimus adunari
conuentum, has subter annexas regulas concordie definitione prolatas eter-
na statuimus manere lege p̄fixas.

I. ¶ De celebritate festiuitatis diuine m̄s̄is, cū nihil fidei synceritas p̄ diuersitatē aduer- **F**
sum incurrat, & vnitate catholice regulę varietas nulla decerpatur, est tñ̄ qd nisi t̄pm vnitate
seruet, & dissidiū idicisse vnitatis pturiat & sacramētorū vnitate cōstare nō valeat. Hic est
em̄ qd paschale festū vno die celebremus & tpe, ne i iudaicū decidamus errorē. Hic aduētū
sc̄ti sp̄s̄ post resurrectionē dñi nisi expectem⁹ tpe definito die; nūero nō possumus imple-
re eiusdē spiritus dono, qm̄ si caret plenitudine nūeri, carere pōt & misterij sacramēto, hic

Y 4 natui-